

process and guarantees of their provision. The wording of Law No. 2147-VIII of October 3, 2017, introduced a number of changes to the procedures for preparation of the case for consideration and again made relevant the debate on the tasks of this stage of the proceedings and the content of the civil procedural actions.

Key words: preparation of civil cases for trial, court, participants in the process, lawsuit, stage of the civil process.

УДК 347.13

Реалізація правил підсудності цивільних справ і наслідки їх порушення

А. П. Задорожна,
кандидат юридичних наук,
директор Департаменту з питань люстрації
Міністерства юстиції України

На практиці доволі часто трапляються випадки, коли позивач звертається до суду, що не має повноважень розглядати відповідну цивільну справу. Порушення правил підсудності призводить до того, що особа (наприклад, відповідач) позбавляється можливості розгляду її справи саме в уповноваженому суді як «суді, встановленому законом», що є порушенням ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Підсудність як правове явище має не лише статичний аспект, а й динамічний, що розкривається при реалізації права на судовий захист в сфері цивільної юрисдикції.

Ключові слова: дотримання правил підсудності, підсудність, повернення позовної заяви, порушення правил підсудності, передачу цивільної справи суду.

Zadorozhna Anastasia. Implementation of rules of jurisdiction of civil cases and consequences of their violation

In practice, there are often cases where the plaintiff goes to court that does not have the authority to hear the relevant civil case. Violation of the rules of jurisdiction leads to the fact that a person (for example, the defendant) is deprived of the opportunity to consider his case in an authorized court as a «court established by law», which is a violation of Art. 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

© Задорожна Анастасія Петрівна – кандидат юридичних наук, директор Департаменту з питань люстрації Міністерства юстиції України

Jurisdiction as a legal phenomenon has not only a static aspect but also a dynamic one, which is revealed in the exercise of the right to judicial protection in the field of civil jurisdiction.

Key words: *compliance with the rules of jurisdiction, jurisdiction, return of the claim, violation of rules of jurisdiction, transfer of a civil case to court.*

Дотримання правил підсудності вказує не на наявність у особи права на судовий захист, а на реалізацію права на судовий захист. Право на судовий захист в рамках цивільного судочинства пов'язують із правом на позов або правом на подання іншої вимоги (звернення) до суду. Так, відповідно до ч. 1 ст. 4 ЦПК кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів.

Відповідно до ч. 1 ст. 184 ЦПК позов пред'являється шляхом подання позовної заяви до суду. Право на позов має два аспекти (значення): матеріально-правовий та процесуальний. Право на позов в матеріально-правовому значенні – це вимога позивача до відповідача. Право ж на позов у процесуальному значенні – це вимога відповідача до суду¹.

Як тільки особа захоче реалізувати право на позов у процесуальному значенні, їй необхідно буде дотриматися низки умов реалізації права на пред'явлення позову, однією з яких виступає підсудність справи суду². Це зумовлює висновок про те, що підсудність є умовою реалізації права на звернення до суду. Дотримання правил підсудності, як і інших умов реалізації права на пред'явлення позову (наявність дієздатності в особи, що звертається із позовом до суду; наявність належно оформлених повноважень у представника, якщо він звертається до суду; написання позовної заяви відповідно до вимог що до законодавства тощо), вказує на виконання позивачем (заявником) встановленої законом процедури звернення до суду. І така обставина може розглядатись як юридичний факт.

Виступати юридичним фактом буде власне дотримання правил підсудності, а не сама підсудність, як інколи про це помилково пишуть деякі науковці³. Також важко погодитися з науковцями, на думку яких дотримання правил підсудності виступає правовою гарантією принципу законності в цивільному судочинстві⁴. Безумовно, дотримання правил підсуд-

¹ Добровольский А. А. Исковая форма защиты права (основные вопросы учения об иске). Москва: Моск. гос. ун-т, 1965. С. 12, 15.

² Луспенник Д. Д. Розгляд цивільних справ судом першої інстанції. Харків: Харків юридичний, 2006. С. 64.

³ Ярков В. В. Юридические факты в цивилистическом процессе. Москва: Инфотропик Медиа, 2012. С. 331.

⁴ Кузнецова Е. В. Институт подсудности в гражданском процессуальном праве Российской Федерации: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.15 / Акад. труда и социальных отношений. Москва, 2004. С. 54.

ності цивільних справ пов'язано із принципом законності в цивільному процесі, адже правила підсудності цивільних справ закріплені виключно законом. Непорушення цих правил особами, які звертаються до суду, перевіряється судом під час вирішення питання про відкриття провадження у справі. Слідування цим нормам вказує й на дотримання принципу законності в цивільному процесі, оскільки та нормативна модель поведінки, що закріплена в законі, була реалізована в процесуальній поведінці особи позивача (заявника). Проте правовою гарантією принципу законності в цивільному процесі щодо вказаної ситуації будуть не правила підсудності, а цивільні процесуальні норми, які їх закріплюють. Отже, дотримання правил підсудності цивільних справ буде виступати цивільним процесуальним юридичним фактом, з наявністю якого пов'язують реалізацію права на звернення до суду в цивільному процесі.

Дотримання правил підсудності адресно звернено до особи (позивача, стягувача, заявника), яка виносить юридичний спір чи інше правове питання на розгляд і вирішення суду. Якщо ж такі суб'єкти не володіють цивільною процесуальною дієздатністю, непорушення правил підсудності адресується їх законним представникам.

Дотримання правил підсудності виражається у конкретній процесуальній поведінці особи, яка звертається до суду. Вона повинна вказати суд, якому підсудна цивільна справа, у позовній заяві (іншій заяві, з якою вона звертається до суду). Так, відповідно до п. 1 ч. 3 ст. 175 ЦПК позовна заява повинна містити найменування суду, до якого подається заява. Обов'язок направляти процесуальні документи суду за правилами підсудності впливає з ч. 1 ст. 184 ЦПК, де вказується, що має місце «подання позовної заяви до суду першої інстанції», та тієї статті ЦПК, яка визначає підсудність певної категорії цивільної справи.

Дотримання правил підсудності цивільних справ передбачає вчинення певних послідовних процесуальних дій. Так, на етапі відкриття провадження у цивільній справі суб'єкти цивільних процесуальних відносин вчиняють дві взаємопов'язані між собою процесуальні дії: позивач (заявник) звертається з позовною заявою (заявою) до суду, а суд приймає її до розгляду шляхом постановлення ухвали про відкриття провадження. І при цьому кожен із вказаних суб'єктів реалізує норми про підсудність. На цьому етапі цивільні процесуальні правовідносини виникають лише між особою, яка звертається до суду (майбутнім позивачем, заявником тощо), та судом.

Суд перевіряє підсудність цивільної справи без проведення судового засідання. Це в усіх справах здійснює одноособово суддя, якому в порядку автоматизованого розподілу було направлено на розгляд позовну заяву чи інший процесуальний документ (ч. 3 ст. 14 ЦПК). Визначаючи підсудність справи певному суду, суддя повинен враховувати всі винятки

із загального правила родової чи територіальної підсудності, щоб переконатися, що справа не підпадає під жоден із таких винятків.

Якщо цивільна справа підсудна суду, якому була адресована позовна заява (заява), за наявності всіх інших передумов та умов, суддя в установленій процесуальним законом строк виносить ухвалу про відкриття провадження у цивільній справі (ч. 1, 5 ст. 187 ЦПК). Таким чином, перевірка судом підсудності справи здійснюється в межах строку відкриття провадження у справі.

У разі постановлення судом ухвали про відкриття провадження у справі, відповідач та інші учасники справи мають право оскаржити в апеляційному порядку таку ухвалу, якщо вважатимуть порушенням своє право на розгляд цивільної справи в суді, визначеному законом (п. 8 ч. 1 ст. 353 ЦПК).

У разі непідсудності цивільної справи суду, можуть настати такі процесуальні наслідки: цивільна справа передається до суду, якому вона підсудна; скасування рішення суду в цивільній справі; продовження розгляду цивільної справи. До редакції ЦПК від 03 жовтня 2017 року існував ще один процесуальний наслідок у разі непідсудності справи суду: повернення позовної заяви (заяви) особі, яка її подала. Вищевказані процесуальні наслідки слід розглянути детальніше.

Повернення позовної заяви (заяви) особі, яка її подала, колись виступало одним із найпоширеніших процесуальних наслідків порушення правил підсудності цивільної справи. Тому його варто розглянути, щоб усвідомити причини скасування в чинному ЦПК. Так, свого часу було передбачено, якщо суддя, вирішуючи питання про відкриття провадження у справі, встановить, що справа непідсудна цьому суду, заява повертається позивачеві (заявнику) для подання до належного суду, про що виносилася ухвала. Оскільки на етапі порушення цивільної справи не було передбачено проведення судового засідання, спілкування між особою, яка зверталася до суду, та судом здійснювалося у документальній формі. Саме тому в ухвалі про повернення позовної заяви (заяви) у зв'язку з порушенням правил підсудності суд повинен був чітко викласти, в чому полягало таке порушення. Водночас суддя не зобов'язаний був вказувати у тексті ухвали про повернення позовної заяви у зв'язку з непідсудністю справи суду належний суд, до якого заявнику потрібно було б звернутися з самого початку. Таке правило не захищало особу від повторного аналогічного процесуального правопорушення. Вказана позиція неодноразово критикувалася процесуалістами. Так, О. В. Колісник вказує, що «слід було б зобов'язати суд визначати в ухвалі про відмову у відкритті провадження або про повернення заяви той належний суд, до якого особі необхідно звернутися, як це зазначено у ч. 2 ст. 206 ЦПК, – адже відповідно до неї суд має повідомити заявникові, до юрис-

дикції якого суду віднесено розгляд справи, якщо провадження в ній закривається з підстав, визначених п. 1 ч. 1 ст. 205 ЦПК»⁵.

Подібне правило і було закріплене в ЦПК після його редакції в жовтні 2017 року. Так, серед підстав повернення позовної заяви позивачеві не називаються порушення правил підсудності (ст. 185), а вони є підставою для передачі справи з одного суду до іншого (п. 1 ч. 1 ст. 31).

Внесені зміни до ЦПК тепер зобов'язують суддю при виявленні порушення підсудності на етапі відкриття провадження у справі направляти цивільну справу до належного суду. Внесені зміни щодо процесуальних наслідків порушення правил підсудності тепер роблять право на судовий захист більш доступним та оперативним, оскільки прибрані формальні перепони на звернення до суду та не витрачається час на листування з різноманітними судами. Саме тому варто зупинитися на детальному аналізі цього першого процесуального наслідку порушення правил підсудності в цивільному процесі.

Постановлення ухвали про передачу цивільної справи суду, до територіальної юрисдикції (підсудності) якого належить справа, є найпоширенішим процесуальним наслідком порушення правил підсудності в цивільному процесі.

Даний наслідок настає в тому разі, якщо суддя виявив, що подана позовна заява (заява) непідсудна суду, де він працює. Але такий наслідок може також настати, якщо провадження у справі буде відкрито, а вже потім суддя з'ясує порушення правил підсудності. Як правило, судді правильно визначають дотримання правил підсудності в цивільній справі під час відкриття провадження та в подальшому до цього питання не повертаються. Проте непоодинокими випадками в судовій практиці є встановлення порушень правил підсудності після відкриття провадження в цивільній справі. Зазвичай встановити цю обставину допомагають учасники справи. Крім того, не завжди такі процесуальні порушення стаються через помилку судді: може мати місце банальна неповнота інформації, надана з боку позивача (заявника), яка не дала можливості судді адекватно оцінити порушення правил підсудності⁶.

Цікаво те, що зазначений наслідок очевидно не впливає для родової підсудності з норм ЦПК. Так, ч. 9 ст. 187 ЦПК вказує: якщо за результатами отриманої судом інформації буде встановлено, що справа *непідсудна* цьому суду, суд надсилає справу за підсудністю. Як бачимо, у цій нормі вжито термін «підсудність». У той час як правила родової підсудності виписані в параграфі 2 глави 2 розділу I ЦПК, який називається

⁵ Колісник О. В. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. Харків, 2008. С. 48-49.

⁶ Ухвала Оболонського районного суду міста Києва від 10 серпня 2011 р. в цивільній справі № 2-4476/2011. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/18649085>.

«Інстанційна юрисдикція». Чинний ЦПК ніде не передбачив процесуальні наслідки порушення правил інстанційної юрисдикції стосовно суду першої інстанції (ст. 23). Застосовувати правило ч. 9 ст. 187 ЦПК формально не можна, оскільки там говориться тільки про порушення правил підсудності, тобто територіальної юрисдикції, а не інстанційної. Таким чином, перед нами прогалина у законодавстві, яку за логікою речей (оскільки ст. 23 ЦПК все-таки стосується родової підсудності), слід вирішувати так само, як і при порушенні територіальної підсудності.

Якщо б суддя не міг застосувати такий механізм, як передача помилково відкритої цивільної справи до належного суду, він тим самим порушив би ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, яка передбачає право особи на суд, встановлений законом.

У судовій практиці інколи виникають випадки, коли після відкриття провадження, проте до початку її розгляду по суті, у справі виявлено порушення правил альтернативної підсудності. В цьому разі виникає питання про те, до якого суду повинна бути передана справа, відповідь на яке дає Пленум ВССУ. З цього приводу в постанові «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ» вказується: якщо після відкриття провадження у справі та до початку судового розгляду виявилось, що заяву було прийнято з порушенням правил підсудності, суд не має права розглядати справу і зобов'язаний передати її на розгляд до суду, якому вона підсудна за законом. У цьому випадку, якщо для справи встановлено альтернативну підсудність, справа передається до одного із судів, якому вона підсудна, за вибором позивача (п. 46)⁷. Отже, суддя для вирішення вказаного питання повинен залучати позивача, який має визначити суд, якому має бути передана справа.

Але якщо позивач не з'явиться або взагалі буде проти такої ухвали? В такому разі суд буде змушений самостійно обрати належний суд, враховуючи інтереси позивача, адже правила альтернативної територіальної підсудності встановлюють пільгу саме для нього.

Скасування рішення суду в цивільній справі у зв'язку із порушенням правил підсудності в цивільному процесі виступає одним із найбільш істотних процесуальних наслідків, адже при цьому нівелюється вся діяльність суду першої інстанції в цивільній справі. Такий наслідок затягує розгляд цивільної справи.

⁷ Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ: постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ України № 3 від 01 березня 2013 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0003740-13>.

Взагалі в доктрині цивільного процесу з приводу цього процесуального наслідку порушення правил підсудності триває дискусія, в якій представлені три точки зору. Так, одна група процесуалістів переконані в тому, що порушення правил підсудності за будь-яких умов повинно тягнути скасування судового рішення. Воно має виступати безумовною підставою для цього⁸. При цьому деякі науковці, які поділяють цю точку зору, переконані, що подібний наслідок слід застосовувати тільки в тому випадку, якщо судові рішення не набрали законної сили⁹. Друга група вважає, що судові рішення, винесені з порушенням правил підсудності, слід безумовно скасовувати, якщо були порушені правила родової підсудності та виключної територіальної підсудності. У всіх інших випадках судові рішення треба скасувати, якщо порушення правил підсудності призвело до неправильного вирішення справи¹⁰. Третя група доводить, що порушення правил підсудності може бути підставою для скасування судових рішень тільки в тому разі, якщо це призвело до неправильного вирішення цивільної справи¹¹.

Чинний ЦПК серед повноважень апеляційної інстанції називає скасування судового рішення та направлення справи на розгляд іншому суду за встановленою законом підсудністю, окрім одного випадку: апелянт без поважних причин в суді першої інстанції не заявляв про непідсудність справи суду (ст. 378). Аналогічне правило закріплене в ЦПК для суду касаційної інстанції (п. 6 ч. 1 ст. 411), де порушення правил підсудності названо серед обов'язкових підстав скасування судового рішення, незалежно від того, як була вирішена справа. Цікаво те, що для касаційної інстанції передбачено як порушення правил територіальної юрисдикції (підсудності), так і порушення правил інстанційної юрисдикції як підстави скасування судового рішення, в той час як для апеляційної інстанції законодавець не передбачив таку підставу, як порушення інстанційної юрисдикції. Її варто було б передбачити, якщо апеляційний перегляд здійснює той апеляційний суд, який не виступає судом першої інстанції для цивільних справ, виписаних у ст. 23 ЦПК. А якщо це виступає апеля-

⁸ Жилин Г. А. Правосудие по гражданским делам: актуальные вопросы: монография. Москва: Проспект, 2010. С. 452-457.

⁹ Грось Л. А. О значении правильного определения подсудности гражданского дела. *Арбитражный и гражданский процесс*. 2010. № 3. С. 8.

¹⁰ Осокина Г. Л. Гражданский процесс. Общая часть. 2-е изд., перераб. Москва: Норма, 2008. С. 487-489; Рожкова М. А., Елисеев Н. Г., Скворцов О. Ю. Договорное право: соглашения о подсудности, международной подсудности, примирительной процедуре, арбитражное (третейское) и мировое соглашения / под ред. М. А. Рожковой. Москва: Статут, 2008. С. 35.

¹¹ Елисеев Н. Г. Подсудность дел, связанных с недвижимостью. Объекты гражданского оборота: сб. статей / отв. ред. М. А. Рожкова. Москва: Статут, 2007. С. 485; Терехова Л. А. Фетишизация правил подсудности в гражданском судопроизводстве. *Арбитражный и гражданский процесс*. 2009. № 6. С. 10-12.

ційний суд, що мав би розглядати таку цивільну справу як суд першої інстанції, але її розглянув місцевий суд, то такому апеляційному суду варто надати можливість скасовувати рішення місцевого суду та приймати нове рішення по суті вимог.

Але, якщо загалом оцінювати подібні новели ЦПК, які дають можливість скасовувати судові рішення у зв'язку з порушенням правил підсудності, то вони повертають цивільний процес в ті часи, коли судові рішення можна було скасувати виключно за формальними причинами, що тільки затягувало вирішення справи. Це ускладнить доступ до цивільного правосуддя, а не полегшить.

Продовження розгляду і вирішення цивільної справи виступає ще одним процесуальним наслідком при встановленні порушення правил підсудності в цивільному процесі. Але даний наслідок прямо в ЦПК не передбачено.

Свого часу такий наслідок міг настати, якщо виявили порушення правил підсудності цивільної справи після початку її розгляду по суті. Таку справу суд не міг ні закрити, ні залишити позов (заяву) без розгляду, оскільки ст. 205 та 206 ЦПК в редакції до 03 жовтня 2017 року містили вичерпний перелік підстав для вчинення таких процесуальних дій. Мало того, в ч. 4 ст. 116 ЦПК в редакції до 03 жовтня 2017 року чітко було заборонено передавати до іншого суду справу, яка *розглядається* судом, за винятком випадків, встановлених цим Кодексом. Таким чином, якщо порушення правил підсудності цивільної справи було виявлено після початку судового розгляду, суд зобов'язаний був розглянути таку справу і винести рішення у ній. Якщо рішення у цивільній справі буде правильним, то її розгляд із порушенням правил підсудності не призводив до жодних негативних наслідків. Саме цим і відрізнявся даний процесуальний наслідок від попереднього. Продовження розгляду і вирішення цивільної справи як наслідок порушення правил підсудності могло мати місце і при виявленні такого порушення судом першої інстанції, але ця обставина не породжувала інших наслідків, оскільки законодавець забороняв передавати на розгляд іншого суду цивільну справу, судовий розгляд якої вже почався.

Продовження судового розгляду цивільної справи при порушенні правил підсудності було зумовлено недопущенням затягування у її вирішенні. В даному разі законодавець виходив із того припущення, що навіть той суд, в якому вже триває судовий розгляд цивільної справи, зможе її правильно розглянути. А відтак з метою недопущення ще іншого процесуального порушення – порушення строків її розгляду, дану справу потрібно завершувати розглядати в суді, що відкрив у ній провадження.

Найбільш поширеною проблемою у сфері цивільного судочинства, що виникає на практиці, є тривалі строки розгляду цивільних справ.

Наразі, відповідно до новел ЦПК в редакції від 03 жовтня 2017 року, не відбувається передача цивільної справи до належного суду та не відбувається скасування судових рішень, якщо учасник справи, який подав апеляційну скаргу, при розгляді справи судом першої інстанції без поважних причин не заявив про невідсудність справи (ч. 2 ст. 378). Таким чином, у цій ситуації має місце продовження розгляду цивільної справи, щоправда, вже на рівні її апеляційного провадження.

Виходячи з подібної новели, на нашу думку, з метою оптимізації судового розгляду справи в процесуальному законі слід закріпити правило, за яким у разі виявлення судом порушення загальної або альтернативної територіальної підсудності при вирішенні питання про відкриття провадження у справі він не постановляє ухвалу про передачу цивільної справи на розгляд іншому суду, а повинен призначити цивільну справу до судового розгляду, тобто продовжувати її розгляд далі. Якщо до початку засідання від відповідача надійде заперечення, де буде вказано на порушення правил територіальної підсудності, то суд повинен переслати цивільну справу до належного суду (щоправда, відповідач може також подати апеляційну скаргу на ухвалу суду про відкриття провадження по справі). Якщо до проведення засідання заперечення такого змісту не надійде, суддя у засіданні повинен роз'яснити відповідачу про те, що позов (заяву) було подано з порушенням територіальної підсудності та його право заявити клопотання про передання справи на розгляд іншого суду. Якщо відповідач заявить таке клопотання, суд ухвалою передає цивільну справу іншому суду. Якщо таке клопотання заявлено не буде, суд повинен продовжити розгляд цивільної справи, і це не повинно вважатися порушенням норм процесуального права. Суд також повинен продовжити розгляд цивільної справи, якщо від відповідача надійде клопотання про розгляд справи без його участі, адже це побічно свідчатиме про ігнорування ним факту порушення правил територіальної підсудності.

Відповідно до процесуального законодавства думка відповідача щодо доцільності/недоцільності передачі справи на розгляд належного суду не приймається судом до уваги з огляду на абз. 2 п. 6 постанови Пленуму ВСУ «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції», згідно з яким якщо після відкриття провадження у справі виявиться, що заяву було прийнято з порушенням правил підсудності, суд передає справу на розгляд належному суду незалежно від волевиявлення сторін¹².

¹² Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції: постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 12 червня 2009 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-09/print1443616964364165>.

Отже, якщо правила підсудності цивільної справи не були дотримані, залежно від етапу її розгляду, можливі різноманітні процесуальні наслідки. Справа передається іншому належному суду, якщо були порушені правила підсудності. Скасування судового рішення в цивільній справі у зв'язку з порушенням правил підсудності повинно бути не безумовним, а тільки в тому випадку, якщо цивільна справа була вирішена неправильно.

УДК 347 (77+78)

Охорона інтелектуальної власності: сучасний стан розвитку процесуального законодавства

О. М. Коротун,

кандидат юридичних наук, докторант

Науково–дослідного інституту публічного права

Розкриваються окремі проблемні питання розвитку сучасного стану процесуального законодавства у сфері охорони та захисту інтелектуальної власності. Здійснюється аналіз діяльності суду, пропонуються шляхи удосконалення законодавства.

Ураховуючи пріоритети зовнішньої та внутрішньої політики України, зокрема вимоги стосовно створення Зони вільної торгівлі між Україною і Європейським Союзом, а також те, що Україна є членом Світової організації торгівлі, держава намагається спрямувати зусилля на активне сприяння використанню інтелектуальних ресурсів нації для економічного розвитку держави з урахуванням інноваційно-інвестиційного вектора. Однак правам охорони та захисту інтелектуальної власності в Україні ще приділяється недостатня увага, повідомлення засобів масової інформації, аналіз правозастосовної діяльності свідчать про порушення даних прав. Особливо велика кількість порушень спостерігається у сфері охорони комп'ютерного забезпечення, баз даних, аудіовізуальної продукції тощо. Сучасний стан розвитку законодавства у сфері інтелектуальної власності, особливо процесуального, є таким, не відповідає сучасним вимогам, потребує удосконалення законодавства з метою вдосконалення правових механізмів захисту правовласників об'єктів права інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, суд, захист, законодавство.